

Oh oh Den Haag

Wijze Raad voor Beginnende Bewindslieden

Colofon

ISBN: 978 94 6365 852 2

1e druk 2026

© 2026, Pieter Winsemius m.m.v. Babet Verstappen,
Vera Hoogendoorn en Thomas Berghuijs

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Oh oh Den Haag

Wijze Raad voor Beginnende Bewindslieden

Pieter Winsemaius m.m.v. Babet Verstappen,
Vera Hoogendoorn en Thomas Berghuijs

Inhoud

Woord vooraf	9
Verteller	11
Management by speech	13
Het nijlpaard en de vlinder	14
Je gaat het pas zien als je het doorhebt	15
Alles moet langer	16
Politici zijn vroegpiekers	17
Geld is een slecht ding	18
No nonsense	19
Talk softly but carry a big stick	20
Laat altijd wat op tafel	21
Stel je voor dat ik gelijk heb, zou je dan...	22
Vijf is een heilig getal	23
Dat begrijpt mijn buurman niet	24
Nonbeleid is ook een kunst	25
Als je niet weet waar je naar toe gaat, heb je geluk als je er komt	26
It ain't easy being green	27
De hut van Oom Tom	28
Samenwerker	29
Tevreden mensen hebben de wereld nooit veranderd	31
Als je één ding mocht vragen van de goede Sint...	32
Andersbewegingen	33
Het enige productiemiddel dat groeit door gebruik	34
Fatsoen is de norm	35
Liefde moet van twee kanten komen	36
Laat je nooit afbluffen	37
De kunst van het loslaten	38
De aanval is de beste verdediging	39
De koplopers	40

Vertrouw nooit iemand die op de eerste rij zit	41
Niet alleen halen maar ook brengen	42
Geef een ander de eer, als jij je zin maar krijgt	43
Het gelijk van de veemarkt	44
Goede bestuurders	45
Sorry!	46
De piepfactor	47
Zonder camera's	48
Meestribbelen	49
Hup Ajax, hup Feyenoord	50
Regelaar	51
De Wet van behoud van ellende	53
De overheid is een schurk met een hoge hoed	54
De beste moet ook de aanvoerder zijn	55
Het belangrijkste is rugdekking	56
Weber 2.0	57
Het huis op orde	58
Nieuwe politiek	59
De juiste golflengtes	60
De 3 K's	61
De volkstuintjes	62
In het Zuiden zijn ze katholiek...	63
Welk profiel wilt u hebben?	64
Als je lekt, doe het dan goed	65
Betaal terug met dubbel tarief	66
Andere politiek	67
Achter de voordeur	68
De Vogelaarwijken	69
Complex dossier	70
Spinnenwebmanagement	71
Carcassonne	72
Hockeystickmanagement	73
Je betaalt er wat meer voor, maar dan staat er ook wel wat	74
Ontregelaar	75

Je hoeft niet gek te zijn om wereldkampioen te worden	77
We hebben het systeem de nek gebroken	78
De schoonmaak van de Rijn	79
Beleidsruimte pakken	80
De Gaasperdammertunnel	81
Maastricht Airport	82
Always kill the big alligators first	83
Loodvrije benzine	84
Het Chagrijnenspel	85
Superieure bewindslieden vragen niet om een schorsing	86
Weten welke vraag je niet beantwoordt	87
Operatie Entebbe	88
Noncommissies	89
Een aardig Bordeautje	90
Als ik zou willen dat je het begreep, zou ik het wel beter hebben uitgelegd	91
Als je probeert te winnen van de interviewer, verlies je de kijker	92
Een goede voorlichter verlegt je grenzen	93
Evenwichtskunstenaar	95
Houd een ander voor de gek, maar nooit jezelf	97
De illusie van onmisbaarheid	98
De bilocatie is me niet gegeven	99
Ik ben net een schimmel: als je me eenmaal hebt, raak je me nooit meer kwijt	100
Begroting in de engere zin	101
Doe het eerste halfjaar geen Grote Interviews	102
Versterk je sterktes	103
Door de lens heen kijken	104
Follow a dream	105
Je kunt meer dan je denkt	106
Met mijn mond dicht praten	107
't Is een hard leven	108

Je hoeft niet goed te zijn, als je maar geen fouten maakt	109
Gewoon doorademen	110
De bloostest	111
Je hoofd stilhouden	112
Het vervelendste is als ze je niet meer herkennen	113
Dode tijd	114
Walk with me	115
Auteurs	117

Woord vooraf

Er is geen opleiding voor bewindspersoon en de handleidingen zijn gammel, veelal goud-van-oud memoires van grootmachten met een selectief geheugen of gediplomeerde jongerejaars zonder ervaring aan de frontlijn. Zeker beginnende bewindslieden hebben daarom behoefte aan een nadere instructie. Dit boekje probeert daarin te voorzien met een serieuze knipoog.

Bouwend op een langjarige Haagse ervaring, verrijkt door tv en sociale media, hebben wij de lessen verwoord die de vreemdeling in Den Haag een handvat kunnen bieden. Het gaat om de vijf rollen van een bewindspersoon in een minderheidskabinet:

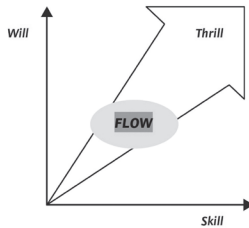
- Verteller: elke beweging begint bij een kampvuur.
- Samenwerker: je hebt op z'n minst grommende medewerking nodig van velen.
- Regelaar: regelen wat nodig is maar niet meer dan dat.
- Ontregelaar: verrassingen geven het leven kleur.
- Evenwichtskunstenaar: stevige ankers bieden houvast en voorkomen afdrijven.

Lees en geniet. Het is mooi het land te redden, maar vanzelf gaat het niet. Dat mag de leden van een kabinet niet ontmoedigen: 't kan wél.

Verteller

Will, skill en thrill: het is een eenvoudig plaatje. Mensen in al hun verscheidenheid zijn bereid tot grote inzet zolang de uitdaging die hen wordt voorgelegd, past bij hun behoeften en kwaliteiten. Ze moeten de uitdaging willen en kunnen aanpakken. Leg je ze de juiste vraag voor, dan kan je mooie voortgang maken door goed management. Weet je als verteller ook nog de thrill toe te voegen, dan ontstaat flow – beweging – en gaat het om leiderschap.

Drie kwaliteiten

Management by speech

Elke grote verandering begint aan een kampvuur. Iemand staat op en vertelt een verhaal. Onveranderlijk is vijftien procent van zijn toehoorders ‘tegen’. Het heeft weinig zin veel in hen te investeren; ze ‘zuigen’ energie en zaaien onzekerheid. Alleen als ze voor de wielen komen, moet je bereid zijn door te rijden. Zeventig procent luistert aandachtig en vertelt ‘thuis’ met warmte over de wijze lessen, maar doet er vervolgens weinig mee: te druk met andere besognes, komt later wel... De laatste vijftien procent echter zegt: ik weet niet precies wat je zegt, maar ik heb het gevoel dat het is wat ikzelf ook bedoel, dus teken mij maar in.

Het is bij ieder grootschalig veranderingsproces die groep doorvertellers die het verschil maakt. De doorvertellers kennen het verhaal van de voorgangers maar – belangrijker – zodra ze het zelf in woord en daad uitdragen aan andere kampvuren, wordt het hún verhaal. Op hun beurt snijden ook zij het telkens toe op hun eigen publiek en ook zij laten ruimte voor eigen invulling. Als het verhaal na zeven keer terugkeert bij de eerste verteller, herkent die het nauwelijks. Het is een levend verhaal geworden, *ons* verhaal. Dat is de essentie van management by speech zoals we dat met een knipoog gingen noemen.

Het nijlpaard en de vlinder

Verbindt visie met werkelijkheid. Als je plannen maakt, moet je ver vooruitkijken, met je hoofd boven de wolken. Maar tegelijk moet je met je voeten stevig op de grond blijven staan. Alleen dan mag je hopen dat je dromen waar zullen worden. Het is dus een kwestie van jezelf en de mensen om je heen voortdurend te rekken. Zo nu en dan mag je even op je tenen staan om nog iets verder te kunnen zien. Niemand kan dat lang, het is ook niet gezond. Met platte voeten en rechte rug ontstaan de beste plannen.

Ik moest altijd denken aan de hilarische fabel van het nijlpaard en de vlinder. In kort bestek: een nijlpaard werd verliefd op een vlinder en vroeg de wijze uil om raad. 'Ik ben verliefd', zei hij, 'ik wil een vlinder worden.' De uil luisterde en sprak: 'Waar het jou aan ontbreekt, is een visie. Je kunt alles worden wat je wilt zijn, maar je moet het heel erg graag willen.' Het vastberaden nijlpaard at niet, dronk niet, bewoog niet en dacht alleen maar: 'Ik wil een vlinder worden...' Na een week opende hij zijn ogen en zag slechts vetrollen. Onthutst beklagde hij zich bij de uil. De uil dacht en dacht en zei toen tegen haar benepen mededier: 'Heer Nijlpaard, ik schets slechts de Grote Lijnen, de details moet je zelf invullen.'

Je gaat het pas zien als je het doorhebt

Het plan-Cruijff heeft de gemoederen bij Ajax vele jaren in zijn greep gehouden. Er waren voor- en tegenstanders, uitgebreide analyses en vooral veel boosheid van mensen die het zeker wisten: zó bedoelde Johan het. In de politiek is het vaak niet anders. Toekomstvisies zijn altijd van een verbluffende schoonheid, maar verlaten zelden de lade waarin ze worden opgeborgen.

Johan zelf gaf aan waarom die visies bijna nooit waar worden gemaakt: je gaat het pas zien als je het doorhebt. Als je doorhebt wat zijn visie op Ajax was of van die bevlogen politici op de samenleving is, herken je vanuit dat perspectief wat er in het veld gebeurt. Dan pas kun je ook corrigeren wat er te veel afwijkt of juist verwerken welke nieuwe inzichten wat kunnen toevoegen. De voorwaarde is dus dat het originele verhaal goed wordt verteld en dat mensen het willen begrijpen. Als dat ontbreekt, zul je het nooit zien.

Alles moet langer

Net in het kabinet mocht ik een Nieuwjaarsspeech houden. Een zaal vol ambtenaren, vrijwel allemaal nog vreemde gezichten voor me. Een verre McKinsey collega adviseerde me: presenteer een eenvoudige slagzin als uitdaging aan de eigen troepen. De milieupoot werd gekenmerkt door overmatig kortetermijn denken, bij binnenkomst trof ik maar één plan met een tijdshorizon van een jaar. Ik lanceerde daarom: ‘Alles moet langer’ en voegde toe: ‘Als het past binnen deze uitdaging, heb je geen goedkeuring nodig van je bazen.’

Een half jaar later zei een topambtenaar: ‘De afdeling Bodembescherming heeft je woorden letterlijk genomen en een meerjarenplan dat we over een jaar of vijf misschien wilden schrijven, in hun avonduren op papier gezet.’ Hij wist niet wat er in hun tekst stond want ze hadden geen toestemming gevraagd. Het werd het eerste meerjarenplan op milieugebied ter wereld en een jaar later leverden vijf andere afdelingen vergelijkbare plannen in. Het was een doorbraak, buitenlandse collega’s kwamen op pelgrimstocht naar het mekka van het milieubeleid.